

O‘ZBEK TILI MILLIY O‘QUV DASTURINI SHAKLLANTIRISHDA BELGILANGAN ENG MUHIM TAMOYILLAR XUSUSIDA

Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi,

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

irodaxojiyeva@mail.ru

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta’lim o‘zga tilda olib boriladigan maktablarda o‘zbek tili (davlat tili) fanidan ishlab chiqilgan Milliy o‘quv dasturining eng muhim tamoyillari, fanlararo integratsiya asosida berilgan mavzular va ularni dars jarayonida qo‘llash samaradorligi tahlil etilgan bo‘lib, zamonaviy yondashuvlardan biri bo‘lgan – STEAM haqida ham fikrlar bildirilgan.

Kalit so‘zlar: Milliy o‘quv dasturi, hayotiy ko‘nikmalar, STEAM, tamoyillar.

Abstract: This article analyzes the most important principles of the National Curriculum for the subject Uzbek (state language) in schools with a foreign language of instruction, these topics based on interdisciplinary integration and the effectiveness of their application in the classroom. modern approaches – STEAM.

Key words: National Curriculum, Life Skills, STEAM, Principles.

Ta’lim o‘zga tilda olib boriladigan maktablarda o‘quvchilarga o‘zbek tili fani ikkinchi til sifatida o‘qitilishi barchamizga ma’lum. Albatta, ikkinchi til sifatida o‘qitish tilni ona tili, yoki xorijiy til sifatida o‘qitishdan farqlanadi. Eng asosiy farqlardan biri bu – tilni ikkinchi til sifatida o‘rganuvchilar undan kundalik hayotda, yozma va og‘zaki tarzda to‘liq va to‘g‘ri foydalana olishini ta’minlashdir. Sababi tilga kommunikatsion yondashuv asosida qaralganda, birinchi navbatda, tilda mulohazalar olib borish nazarda tutiladi. Ana shu maqsadda so‘nggi yillarda o‘quv dasturlari va darsliklar mazmunini qayta ko‘rib chiqish, ularni yangicha mavzular bilan boyitish, eng muhimi, berilgan mavzu va mashq va topshiriqlar o‘quvchiga

kundalik hayotda qo‘llay olish texnikalarini o‘rgatishi va maktabdagi mazkur darslar bevosita hayotga bog‘langan bo‘lishi lozimdir. Zero, Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev ta‘lim sohasi haqida fikr bildirar ekan shunday deydi: “Atoqli ma‘rifatparvar bobomiz Abdulla Avloniyning: “Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir”, degan hikmatli so‘zlarini men qayta-qayta takrorlashdan charchamayman. Keyingi yillarda ta‘lim sohasiga mana shunday yondashuv bizning ushbu sohadagi faoliyatimiz mezoniga aylandi. Chindan ham, agar biz ta‘limni o‘zgartirsak, ta‘lim insonni o‘zgartiradi. Inson o‘zgarsa – butun jamiyat o‘zgaradi. Shu bois, biz uzluksiz ta‘limni takomillashtirish, farzandlarimizni har tomonlama barkamol insonlar etib tarbiyalash, yuqori malakali pedagog kadrlar tayyorlashni tubdan yaxshilashga alohida ahamiyat qaratmoqdamiz”⁴². Demak, mamlakatimiz bugungi kunda ta‘lim sifatini yaxshilash, jahon standartlariga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlashning yagona yo‘l bu – hayotiy ko‘nikmalar shakllanadigan ta‘lim tizimiga o‘tish ekanligini anglab yetdi. Shu maqsadda, o‘quvchilar bilan dars jarayonini tashkil etishda faqat fan nuqtayi nazaridan emas, aksincha sinfdagi bolalarning qobiliyatlari nuqtayi nazaridan yondashish lozimligi uchun bugun butun dunyoda xalqaro tizim sifatida baholanayotgan STEAM yondashuvdan foydalanish, fanlararo, mavzulararo integratsiyani ta‘minlash uchun sa‘y-harakatlar olib borilmoqda. Xususan, o‘zbek til fanidan tuzilgan Milliy o‘quv dasturini shakllantirishdai quyidagi muhim tamoyillar ishlab chiqildi:

№	Milliy o‘quv dasturini shakllantirishdagi belgilangan eng muhim tamoyillar ⁴³
1.	Dasturni xalqaro baholash darajalariga muvofiq shakllantirish (A1, A2, B1,B2).
2.	Ikkinchi tilni o‘rgatish tamoyillariga doir ilmiy adabiyotlar bilan tanishish.

⁴² O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning O‘zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 30 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi.

⁴³ Dilafruz Xidoyatova. Umumiy o‘rta ta‘limning milliy o‘quv dasturi o‘zbek tili fani. Toshkent – 2021-yil

3.	Ikkinchi tilni o‘rgatish tajribalarini o‘rganish.
4.	O‘quvchilarning yoshi va psixologik jihatlarini hisobga olib mavzularni shakllantirish.
5.	Mavzularni birlashtirgan bo‘limlarini ham bir-biriga bog‘liqligini ta‘minlash.
6.	O‘zbek tili grammatikasini tanlagan mavzularga munosiblarini soddadan murakkabga qarab tamoyili asosida taqdim qilish.
7.	Takrorlanishdan cho‘chimaslik, lekin spiralsimon takrorlash tamoyiliga asoslanish.
8.	Mavzu va grammatik talablarga mos soatlarni taqsimlash.
9.	Har bir sinf o‘quvchisining yoshiga mos tarzda tinglab va ko‘rib anglash, o‘qib tushunish, faol nutq (yozma va og‘zaki)ni rivojlantirish uchun materiallarni taqdim etishni ko‘zda tutish.
10.	STEAM – fanlararo integratsiyani ta‘minlash.
11.	O‘quv tadqiqotlarni o‘tkazish uchun amaliy mashg‘ulotlar va loyiha ishlariga alohida e‘tibor qaratish.
12.	Milliy baholash tizimini yaratish.

Umuman olganda, jadvaldan ham ko‘rinib turibdiki, ikkinchi tilni o‘qitishning o‘ziga xos tamoyillari mavjud bo‘lib, o‘quvchilarni fanga qiziqtirish orqali ularni hayotiy ko‘nikmalar egallashini muhim sanaladi, chunki bitta sinfda kimdir kimyoga, kimdir biologiyaga, kimdir esa matematikaga qiziqadi va aynan shuning uchun STEAM (S – science, T – technology, E – engineering, A – art, M - math) orqali fanlarni birlashtirish ko‘zda tutilgan. Bu ham o‘quvchilarning yoshi, qiziqishlarini inobatga olgan holda dars jarayonini tashkil etishga imkon beradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning O‘zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 30 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi.

2. Dilafruz Xidoyatova. Umumiy o‘rta ta’limning milliy o‘quv dasturi o‘zbek tili fani. Toshkent – 2021-yil.
3. <https://youtube/Ubuha70RsR8> Milliy o‘quv darsturi tahlili.

